

(1) במדבר פרק ג

(מד) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(מה) קח את הלויים תחת כל בכור בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמַתָּם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי ה':

(מו) וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֵשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמָּאֲתָיִם הָעֶדְפִים עַל הַלְוִיִּם מִבְּכֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(מז) וְלִקְחָתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים לַגִּלְגָּל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל:

(מח) וְנִתְּתָהּ הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם:

(2) ויקרא פרק כז

(ג) וְהָיָה עֲרֹפֶךָ הַזֶּכֶר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֲרֹפֶךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

(ה) וְאִם מִבֶּן חֲמִשָּׁה שָׁנִים וְעַד בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֲרֹפֶךָ הַזֶּכֶר עֶשְׂרִים שְׁקָלִים וְלִנְקָבָה עֶשְׂרֵת

שְׁקָלִים:

(ו) וְאִם מִבֶּן חֲדָשׁ וְעַד בֶּן חֲמִשָּׁה שָׁנִים וְהָיָה עֲרֹפֶךָ הַזֶּכֶר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלִנְקָבָה עֲרֹפֶךָ שְׁלֹשָׁת

שְׁקָלִים כֶּסֶף:

(כה) וְכָל עֲרֹפֶךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל:

(3) במדבר פרק יח

(טו) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ בְּאֵדָם וּבִבְהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פְּדָה תְּפַדֶּה אֶת בְּכֹר הָאָדָם

וְאֵת בְּכֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תְּפַדֶּה:

(טז) וּפְדוּיָו מִבֶּן חֲדָשׁ תְּפַדֶּה בְּעֲרֹפֶךָ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:

(4) העמק דבר על במדבר פרק ג פסוק מז

ולקחת חמשת וגו' – שיעור ערך זכר מבן חודש, וכדכתיב בפרשת קרח (להלן יח, טז) "ופדויו מבן חודש תפדה בערכך כסף חמשת וגו'". ואע"ג שאם נשתהה הבכור ולא נפדה עד עשרים שנה ג"כ אין צריך יותר, היינו משום דכך דרכה של תורה, דעיקר המצוה בטעם והפרטים חוקה. וכמו בהא גופא, דהא דכתב "בן חודש" הוא משום חשש נפל, כדחניא בתוספתא שבת והובא בגמרא שם (שבת קלה, ב), ומ"מ אפילו ידוע שכלו חדשיו אי אפשר לפדות בפחות מבן חודש, והרבה כיוצא בזה.

(5) רש"י על במדבר פרק ג פסוק מז

חמשת שקלים לגלגלת, כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף, שהיה בכורה של רחל:

(6) בראשית פרק לז

(כח) וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מְדִינִים סְחָרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לְיִשְׁמָעֵאלִים

בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת יוֹסֵף מִצְרָיִמָּה:

(7) רבינו בחיי על בראשית פרק לז פסוק כח

בעשרים כסף. נצטוינו בתורה בפדיון הבן שיהיה חמש סלעים, הוא שכתוב: (במדבר יח, טז) "ופדויו מבן חודש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים". והסלע ד' דינרים, וא"כ ה' סלעים ד' פעמים הם עשרים כסף, וזהו שתרגם אונקלוס: בעשרים כסף, ולא תרגם בעשרין סלעין דכסף, והא למדת למצות פדיון הבן שהוא חמשה סלעים שהם עשרים כסף, לפי שבא לכפר על מכירת יוסף, בכורו של רחל שנתנה לו הבכורה, שנמכר בכ' כסף.

(8) פירוש ר' עובדיה מברטנורא על רש"י על במדבר פרק ג פסוק מז

חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהוא בכור של רחל קשה דהא עשרים כסף אינן אלא שקל אחד כדכתי' עשרים גרה יהיה השקל ולמה גבה מהן ה' שקלים. וי"ל דהואיל ויוסף נקרא שור כדכתי' בכור שורו הדר לו וכתו' כי יגנוב איש שור חמשה בקר ישלם תחת השור והם מכרוהו בעשרים כסף דהיינו שקל אחד לכך ולקחת חמשת שקלים לגלגלת דהיינו חמשה תחת השור:

(9) בראשית רבה פד:יה

אמר הקב"ה אתם מכרתם בנה של רחל בעשרים כסף מעות שהן חמש סלעים לפיכך יהיה כל אחד ואחד מפריש ערך בנו חמש סלעים במנה צורי, א"ר יהודה בר סימון אמר הקב"ה לשבטים אתם מכרתם בנה של רחל בעשרים כסף לפיכך יהיה כל אחד ואחד מגיעו בקע לגלגולת, הה"ד (שמות לח) בקע לגלגולת מחצית השקל.

(10) שמות פרק ל

(טו) הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהִדָּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחְצִית הַשְּׁקָל לְתֵת אֶת תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם:

(11) חזקוני על בראשית פרק לז פסוק כח

בעשרים כסף וכי אדם יפה כיוסף לא נמכר אלא בדבר מועט כזה, אלא מחמת שהוריקו פניו בבור מחמת הנחשים לא מכרוהו יותר, וכל אחד מהשבטים נטל שני כספים לחלקו לקנות להם מנעלים שנאמר על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים.

(12) ד"א בעשרים כסף שכך קצב זה כתוב בפרשה כדכתיב ואם מבן חמש שנים ועד בן עשרים שנה והיה ערכך הזכר עשרים שקלים, ויוסף לא הגיע לכלל עשרים באותו פרק כדכתיב ויוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן, אמר הקב"ה אתם מכרתם את בן רחל הבכור בחמש סלעים לפיכך יהא כל אחד ואחד מכם מפריש חמש סלעים של בכור במנה צורי. א"ר יהודה בר סימון אמר הקב"ה לשבטים, אתם מכרתם בנה של רחל בחמש סלעים לפיכך יהא כל אחד ואחד מכם מגיעו בקע לגולגולת.

(13) אמרי אמת פ' וישב תרצ"ב

אמר הקב"ה אתם מכרתם בנה של רחל בעשרים כסף וכו' לפיכך יהיה כל אחד ואחד מפריש ערך בנו ה' סלעים, איתא בקול שמחה שכל מעשי השבטים היו על ידי הקב"ה, אפילו מהדרכים הסתומים שלהם נעשית מצוה של פדיון בכור על ידי עבירתן, כשרצית נתת בלבם לאהוב היינו שעל ידי תשובה מאהבה נעשה מהעבירה זכות ומצוה (עי' יומא פו ב), הנביא מתאונן למה תתענו ה' מדרכיך הגם שהכל הוא לטובה אולם באותו זמן לא יכולים להאחז בהקב"ה

(14) שמות פרק יג

(יד) וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךְ מָחָר לֵאמֹר מַה זֹאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדָיִם:
(טו) וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְרַעֲוֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהַרְגֵנוּ ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל פְּנֵי אֲנִי זִבְחַ לִיקוֹן כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי אִפְדָּה:

(15) במדבר פרק ג

(יג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַפֶּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי ה':

(16) ספרנו על במדבר פרק ג פסוק יג

אני ה'. לא שניתי כשמאסתי הבכורות כי זה ההשתנות קרה לא מצדי אבל מצדם שחטאו וכן כשרציתי שיפדו הלויים את הבכורות בדור הזה ולא כן להבא כי אמנם בדור הזה הם ראויים לכך ולא כן להבא: